

AANVULLENDE GEGEVENS OVER RECENTE PLEUROTOMARIIDAE IN HET
ZOOLOGISCH MUSEUM TE AMSTERDAM, MET OPMERKINGEN OVER
PEROTROCHUS QUOYANUS

door

R.G. Moolenbeek en H.E. Coomans

In het Correspondentieblad no. 166, p. 431-434 (oktober 1975) schreef Nieuwenhuis over de "recente Pleurotomaria" soorten, die aanwezig zijn in Nederlandse verzamelingen. De term "recente Pleurotomaria" is enigszins misleidend, omdat het genus Pleurotomaria alleen fossiel bekend is (Jura - Krijt). De recente Pleurotomariidae worden thans ondergebracht in drie genera: Entemnotrochus P. Fischer, 1885, Perotrochus P. Fischer, 1885, en Mikadotrochus Lindholm, 1927. Deze verdeling in drie aparte genera is misschien te ver doorgevoerd, gezien de nauwe verwantschap van de soorten. De plaatsing in één genus met drie subgenera zou meer correct zijn. Bovendien is de discontinue verspreiding van de soorten in de taxa van geen betekenis voor de zoögeografische systematiek. Entemnotrochus is bekend van Japan en de Caribische Zee, Perotrochus heeft soorten in het Caribisch gebied, Brazilië, Zuid-Afrika en Japan, Mikadotrochus is van Japan en Brazilië bekend.

In de maand dat het artikel van Nieuwenhuis verscheen, werd de collectie van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum) te Amsterdam verrijkt met twee exemplaren, beide geschenken door de Hr. en Mevr. Roger en Samia Martin. Hierdoor komt het totaal aantal exemplaren van het Museum op vijf te staan. In het artikel van Nieuwenhuis zijn vermeld:

Entemnotrochus adansonianus, 1 ex.

Perotrochus hirasei, 1 ex.

Mikadotrochus beyrichi, 1 ex.

Nieuw verworven werden:

Entemnotrochus adansonianus (Crosse & Fischer, 1861),

1 ex. met operculum, hoog 75 mm., max. breedte 82 mm., min. breedte 77 mm., lengte van de slit 77 mm.. De vindplaats is Barbados (Kleine Antillen), alwaar het exemplaar op 24 mei 1963 op een diepte van 130 vadem levend werd verzameld door R. en S. Martin.

Perotrochus quoyanus (Fischer & Bernardi, 1856), (fig. 1)

1 ex. zonder operculum, hoog 46 mm., max. breedte 53 mm., min. breedte 50 mm., lengte van de slit gemeten aan de bovenrand 37 mm. en onderrand 25 mm. De vindplaats is

Dominica (Kleine Antillen) waar het exemplaar na een orkaan in september 1964 werd gevonden.

P. quoyanus was in 1856 de eerste "recente Pleurotomaria", de soort werd toen in het genus Pleurotomaria ondergebracht. Sedertdien zijn er totaal 16 recente Pleurotomariidae beschreven. Sommige auteurs (Bayer, 1965, p. 785) beschouwen Mikadotrochus schmalzi Shikana, 1961, synoniem met M. salmianus (Rolle, 1899); volgens Nee Chung (1975) zijn er echter duidelijke conchologische verschillen. Op Perotrochus hirasei na zijn alle soorten zeldzaam, maar het opstellen van een lijst naar gelang de zeldzaamheid is vrijwel onmogelijk als we de rangorde van Katsaras (1971) vergelijken met de prijslijsten van Wagner & Abbott (1964, 1967). In ieder geval behoort P. quoyanus tot de zeldzamere soorten; Abbott (1974, p. 15) zegt dat het "One of our rarest seashells" is.

Het holotype van P. quoyanus werd gevonden nabij Marie Galante; dit bevindt zich nu in de collectie van het British Museum (Natural History). Als we de foto van het holotype in Dance (1969, pl. II fig. a) vergelijken met de originele tekening van Fischer & Bernardi (1856, pl. V), blijkt dat de schelp zijn kleur nagenoeg verloren heeft. Na het holotype, dat verzameld werd in november 1855 (de schelp was bewoond door een herenietkreeft), werden er twee exemplaren gedregd door de Amerikaanse Blake-Expeditie in 1879, nabij Barbados (Crosse, 1882, p. 14-16; Dall, 1889, p. 397-400). Later werden er nog twee verzameld bij Barbados en één bij het eiland Anegada. Twee exemplaren werden buiten de Kleine Antillen gedregd, namelijk in Straat Yucatan. Deze acht staan vermeld in Bayer (1965, p. 767-768). De hier besproken P. quoyanus van Dominica zou derhalve de negende zijn. Cross (1971, p. II) schrijft dat er "perhaps a dozen specimens" bekend zijn. Uit de afmetingen blijkt dat het exemplaar van het Zoölogisch Museum te Amsterdam het op één na grootste is. Het grootste exemplaar, van Anegada, heeft een maximale breedte van 57 mm.

Nog een P. quoyanus wordt door Bayer (1965, p. 768, no. 4, fig. 20) genoemd, ofschoon hij de determinatie in twijfel trekt. Dit is hetzelfde exemplaar dat door Turner (1961) wordt vermeld van Bermuda. Wij zijn van mening dat het een juveniel is van de later beschreven P. anabilis (Bayer, 1963), want de schelpvorm komt geheel overeen met die soort, terwijl ook de noordelijke vindplaats aansluit bij de verspreiding van P. anabilis nabij Florida.

De verspreiding van P. quoyanus is aangegeven op het bijgaande kaartje (fig. 1, zie plaat 2), dat getekend werd door J. Zaagman, terwijl de schelp gefotografeerd werd door L.A. van der Laan. Aan beiden onze dank, met speciale dank aan de heer en nevr. Martin uit de Philippijnen voor hun schenking van de twee "Pleurotomaria" soorten en de andere schelpen die we van hen mochten ontvangen.

Summary.

The four species (5 specimens) of recent Pleurotomariidae present in the collection of the Zoological Museum Amsterdam are mentioned, amongst which another specimen of the rare Perotrochus quoyanus (Fischer & Bernardi, 1856) from Dominica Island (Lesser Antilles). The distribution of this species as known from literature is given.

LITERATUUR 1974.

Abbott, R.T., American Seashells. - New York, Van Nostrand Reinhold Comp., 663 pp., 24 pls.

1965.
Bayer, F.M., New Pleurotomariid Gastropods from the Western Atlantic with a summary of the recent species. - Bull.Mar.Sci., 15(4): 737-796, 35 figs.
Cross, E.R., 1971. The Pleurotomariidae - a survey of the known living species. - Hawaiian Shell News, 19(8): 3-14, ill.
Dall, W.H., 1889. Report on the Mollusca. Part 2. Gastropoda and Scaphopoda. Reports on the results of dredging ... in the Gulf of Mexico (1877-78) and in the Caribbean (1879-80), by the U.S. Coast Survey steamer "Blake". - Bull.Mus. comp. Zool. Harvard, 18: 1-492, pl. 10-40.
Dance, S.P., 1969. Rare Shells. - London, Faber and Faber, 128 pp., 24 pls.
Fischer, P. & A.C. Bernardi, 1856. Description d'un Pleurotomaire vivant. - J. Conchyl., 5: 160-166, pl. 5.
Katsaras, N., 1971. The recent species of Pleurotomaria. - New York Shell Club Notes, no. 170: 3-4.
Nee, Ch., 1975. Three look-alike rare slit shells. - Hawaiian Shell News, 23(11): 3, ill.
Nieuwenhuis, J.G.B., 1975. Recente Pleurotomaria's in Nederlandse verzamelingen. - Corr. blad Ned. Mal. Ver., no. 166: 431-434.
Turner, R.D., 1961. Pleurotomariidae in Bermuda waters. - Nautilus, 74(4): 162-163.
Wagner, R.J.L. & R.T. Abbott, 1964. Van Nostrand's standard catalog of shells. First edition. - Princeton, 190 pp., ill.
Idem, 1967. Second edition, 303 pp., ill.